

‘Quickscan natuurtoets inrichting nieuwe natuur Mokkelengoor en drie fietspaden’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan natuurtoets inrichting nieuwe natuur Mokkelengoor en drie fietspaden'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 11-122

Status: Definitief rapport

Datum: 19 augustus 2011

Auteur: Ing. M.(Martijn) Bunschoek

Veldonderzoek: Ing. M. (Martijn) Bunschoek en Ing M. (Marco) van der Sluis

Eindredactie: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever: Dienst Landelijk Gebied - Regio Oost

Contactpersoon: Dhr. F. Ringenaldus

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2011)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunschoek, M. (2011). 'Quickscan natuurtoets inrichting nieuwe natuur Mokkelengoor en drie fietspaden'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 11-122. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Toetsingskader	5
3.2	Methode.....	5
3.3	Flora en vegetatie	6
3.4	Vleermuizen.....	7
3.5	Overige zoogdieren	8
3.6	Broedvogels.....	9
3.7	Amfibieën.....	10
3.8	Vissen.....	10
3.9	Overige soortgroepen	10
3.10	Conclusies en aanbevelingen	10
4	Geraadpleegde bronnen.....	12
Bijlagen		
I	Wettelijk kader	
II	Overzichtskaart nieuwe natuur en fietspaden	
III	Groeiplaatsen Vleeskleurige orchis	
IV.....	Natuurwaardenkaart	

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

Voorliggende quickscan natuurtoets is uitgevoerd voor Dienst Landelijk Gebied - Regio Oost (contactpersoon dhr. F. Ringenaldus). De natuurtoets is noodzakelijk vanwege de inrichting van nieuwe natuur bij het Mokkelengoor en de aanleg van drie fietspaden.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingreep en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de aard van de ruimtelijke ingrepen wordt verwacht dat deze geen negatieve effecten hebben op in de omgeving aanwezige Habitat- en Vogelrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten. De in te richten percelen zijn begrensd als EHS - Nieuwe natuur. De fietspaden zijn niet begrensd als EHS maar liggen er deels wel direct langs. De beoogde plannen vormen geen aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS, omdat juist natuur ontwikkeld wordt. De beoogde plannen zullen de uitgangssituatie voor de (potentieel) aanwezige natuurwaarden aanzienlijk verbeteren. Daarnaast worden de werkzaamheden zodanig uitgevoerd dat eventuele schade aan (beschermde) natuurwaarden (in de EHS) geminimaliseerd wordt.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het onderzoeksgebied komen de middelhoog beschermde Vleeskleurige orchis en de laag beschermde Gewone vogelmelk voor. Daarnaast komt in het plangebied de Rode lijstsoort Moeraskartelblad voor. Andere zwaarder beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht binnen de invloedssfeer van de plannen;
- In het onderzoeksgebied zijn potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in een oudere wilg langs de grenssloot. Het onderzoeksgebied is naar verwachting niet van belang als vliegroute en/of foerageergebied van vleermuizen;
- In een deel van de grenssloot is matig geschikt leefgebied van de strikt beschermde Waterspitsmuis vastgesteld. Omdat het onderzoeksgebied aansluit op een reeds lange tijd bestaand natuurlijk gebied (pingoruïne) met daarin geschikte biotopen voor Waterspitsmuis is het goed mogelijk dat de soort nog een relictpopulatie heeft in en direct rondom het Mokkelengoor. Het is dan ook niet uitgesloten dat Waterspitsmuis in delen van de grenssloot voorkomt;
- In het onderzoeksgebied zijn daarnaast uitsluitend vaste verblijfplaatsen van verschillende, algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten;
- Nesten van jaarrond beschermde broedvogels zijn niet aangetroffen binnen de invloedssfeer van de plannen en deze worden ook niet verwacht;
- In het onderzoeksgebied worden uitsluitend (vrij) algemene broedvogels van ruigten, overhoekjes, bosopslag en halfopen agrarisch gebied verwacht;
- In het onderzoeksgebied is voortplanting en overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibiesoorten. Zwaarder beschermde amfibieënsoorten zoals Heikikker en Poelkikker kunnen op basis van voortliggend onderzoek worden uitgesloten binnen de invloedssfeer van de plannen;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen

- Door de groeiplaatsen van Vleeskleurige orchis, een boom met potentiële vleermuisverblijfplaatsen en het leefgebied van Waterspitsmuis in te passen binnen de plannen is een vervolgtraject in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk;
- Mocht het suboptimale biotoop voor Waterspitsmuis niet kunnen worden ingepast binnen de plannen dan is het noodzakelijk dat middels mitigerende maatregelen voorkomen wordt dat individuele Waterspitsmuizen geschaad worden en de functionele leefomgeving niet in gevaar komt;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Het overtreden van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen geldt;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

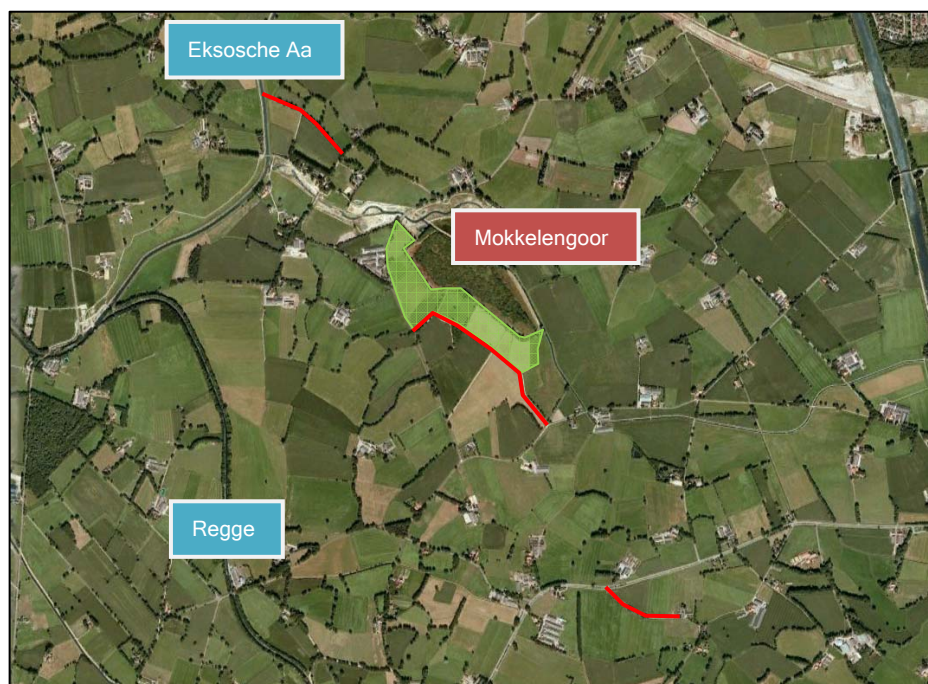
Voorliggende quickscan natuurtoets is uitgevoerd voor Dienst Landelijk Gebied - Regio Oost (contactpersoon dhr. F. Ringenaldus). De natuurtoets is noodzakelijk vanwege de inrichting van nieuwe natuur bij het Mokkelengoor en de aanleg van drie fietspaden.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid (zie bijlage I).

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

De planlocaties liggen in het kleinschalige agrarische gebied tussen Enter en Almelo in de nabijheid van natuurontwikkelingsgebied 'De Doorbraak' en natuurreservaat Mokkelengoor (figuur 1). Bebouwing is alleen aanwezig in de vorm van een klein schuurtje aan de Ypeloweg.

De beoogde plannen op de locatie bestaan uit het omvormen van ruim 10 hectare aan agrarische percelen in nieuwe natuur aan de zuidrand van natuurreservaat Mokkelengoor. De grenssloot tussen reservaat en nieuwe natuur zal worden gedempt. Hierbij zal een groot deel van de hier aanwezige beplanting worden verwijderd. Daarnaast zal een deel van de (nu nog) agrarische percelen worden ontdaan van de toplaag. Tevens zal in de omgeving ruim 1,6 kilometer aan fietspad worden aangelegd langs drie onverharde wegen.

Figuur 1: Ligging van het in te richten gebied (groen vlak) en de aan te leggen fietspaden (rode lijnen) in de omgeving van natuurreservaat Mokkelengoor (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op twee locatiebezoeken en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 5 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht natuurbeleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3);

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden noodzakelijk is.

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in ruimtelijk beleid van de provincie uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebieden

Het onderzoeksgebied ligt circa 5,5 kilometer ten noordoosten van Natura 2000-gebied Borkeld. Dit gebied kwalificeert zich uitsluitend onder de Habitatrichtlijn. Het gebied is aangewezen voor vijf habitattypen: zure vennen, vochtige heiden, droge heiden, jeneverbesstruwelen en heischrale graslanden. Tussen het onderzoeksgebied en het Natura 2000-gebied ligt ondermeer de bebouwde kom van Enter, infrastructuur en open agrarisch gebied. Op grotere afstand liggen daarnaast de Natura 2000-gebieden Sallandse heuvelrug en Wierdenseveld.

Gezien de grote afstand en de tussenliggende barrières zijn geen effecten te verwachten op dit (of een ander) Natura 2000-gebied.

Beschermde Natuurmonumenten

In de wijde omgeving van het onderzoeksgebied liggen geen Beschermde natuurmonumenten. Negatieve effecten op dergelijke gebieden zijn door de plannen dan ook niet aan de orde.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de EHS gerealiseerd en worden ondermeer ganzen- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het onderzoeksgebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de EHS geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat een bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

De in te richten percelen zijn begrensd als EHS - Nieuwe natuur. De fietspaden zijn niet begrensd als EHS maar liggen er deels wel direct langs. De beoogde plannen vormen geen aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS, omdat juist natuur ontwikkeld wordt. De beoogde plannen zullen de uitgangssituatie voor de (potentieel) aanwezige natuurwaarden aanzienlijk verbeteren. Daarnaast worden de werkzaamheden zodanig uitgevoerd dat eventuele schade aan (beschermde) natuurwaarden (in de EHS) geminimaliseerd wordt.

Natuur buiten de EHS

Het onderzoeksgebied ligt niet in door de provincie aangewezen gebieden met specifieke natuurwaarden buiten de EHS zoals weidevogelbeheer- of ganzengebied. Er is dan ook geen sprake van aantasting van dergelijke gebieden door de plannen.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

Aangepaste beoordeling ontheffingen Flora- en faunawet

Tot voor kort was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats van zwaarder beschermde soorten een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie bijlage 1) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009).

Voor tabel 1-soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen sowieso al een automatische vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

Voor tabel 2-soorten zijn drie opties mogelijk:

- 1) Werken volgens de eisen van een goedgekeurde Gedragscode Flora- en faunawet;
- 2) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 3) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft.

Overigens is het bij de eerste twee gevallen ook noodzakelijk om een op de situatie toegesneden ecologisch werkprotocol op te stellen.

Voor tabel 3-soorten en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn twee opties mogelijk:

- 1) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 2) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft en dat de soort binnen het leefgebied succesvol kan (blijven) overwinteren, foerageren en/of voortplanten tijdens en na uitvoering van de plannen.

Hierbij geldt voor het aanvragen van ontheffing dat ook een ecologisch werkprotocol opgesteld moet worden waarin de te nemen mitigerende maatregelen beschreven worden.

3.2 Methode

In het voorjaar van 2011 zijn twee veldbezoeken in het onderzoeksgebied uitgevoerd. Tijdens deze bezoeken is het gehele onderzoeksgebied en de directe omgeving onderzocht op het (mogelijk) voorkomen van beschermde (Flora- en faunawet) of bedreigde (Rode Lijst) flora en fauna:

- Het eerste bezoek (28 maart 2011) heeft zich met name gericht op het vaststellen van een vroege en strikt beschermde soort als Heikikker. Daarnaast zijn tijdens dit bezoek de bosschages en bomen binnen de invloedsfeer van de plannen geïnspecteerd op de aanwezigheid nesten van jaarrond beschermde broedvogels en holten die verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen herbergen. Tevens is beoordeeld of geschikt biotoop van de strikt beschermde Waterspitsmuis aanwezig is binnen de invloedsfeer van de plannen.
- Het tweede bezoek (10 mei 2011) heeft zich met name gericht op het vaststellen van beschermde en bedreigde flora en de aanwezigheid van Poelkikker binnen de invloedsfeer van de plannen.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de 'Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet' en de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingreep'. Naast het vaststellen van de (mogelijk) aanwezige beschermde soorten is aandacht besteed aan de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen en de ecologische relatie van het onderzoeksgebied met het omliggende gebied. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.3 Flora en vegetatie

Nieuwe natuur

Algemene beschrijving

Het deel van het onderzoeksgebied waar nieuwe natuur ontwikkeld gaat worden bestaat grotendeels uit agrarische percelen grenzend aan het Mokkelengoor. Op de percelen in het zuidoostelijke deel wordt een extensief hooilandbeheer toegepast, ook wordt een deel begraasd door schapen. In dit deel van het gebied zijn soorten aangetroffen als Moeraskartelblad, Moeraskruiskruid, Echte koekoeksbloem, Pinksterbloem, Veenwortel, Kale jonker, Blaaszegge, Pitrus, Kruipende boterbloem, Veldzuring, Rode klaver, Moerasrolklaver, Tijmreprijs, Grote vossenstaart, Gewone smeerwortel en Geknikte vossenstaart. De aangetroffen soortensamenstelling duidt op enigszins natte, kwelrijke, maar ook vrij voedselrijke, omstandigheden, er heeft zich hier een soorten- en bloemrijk grasland ontwikkeld (de ligging van het bloemrijke grasland is weergegeven op de natuurwaardenkaart in bijlage III). Het resterende deel van het in te richten gebied bestaat uit intensief soortenarm grasland en een paardenweide. Het gebied wordt her en der omsloten door zomereiken- en elzensingels. Langs de grotendeels verlandde en verruigde grenssloot zijn algemene soorten aangetroffen als Liesgras, Mannagras, Riet en Gele lis. Langs de sloot staat bosopslag van Bos- en Schietwilg, Zwarte els en Ruwe berk.

Beschermde en bedreigde soorten

In het onderzoeksgebied heeft Vleeskleurige orchis op zeker 20 plekken groeiplaatsen in het extensief beheerde grasland (gegevens R. Ruis (SBB) waarnemingen periode 2009-2011). Op de kaart in bijlage III zijn de groeiplaatsen van Vleeskleurige orchis weergegeven. Daarnaast is Rode Lijstsoort Moeraskartelblad (RL 'kwetsbaar') aanwezig in het onderzoeksgebied. In het Mokkelengoor en de Doorbraak zijn diverse groeiplaatsen van zwaardere beschermde plantensoorten bekend (SBB 2011 / Provincie Overijssel 2000, 2011). Het gaat hierbij om het Kruipend moerasscherm (tabel 3/HR bijlage IV-soort), Vleeskleurige orchis, Rietorchis, Waterdriehblad (tabel 2-soorten) en de laag beschermde Gewone dotterbloem (tabel 1-soort). Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek en bekende verspreidingsgegevens wordt niet verwacht dat overige strikt beschermde soorten aanwezig zijn in het onderzoeksgebied.

Er heeft zich in het zuidoostelijk deel van de nieuw in te richten natuur een soortenrijk grasland ontwikkeld met beschermde en zeldzame soorten zoals Vleeskleurige orchis en Moeraskartelblad. Als gevolg van de beoogde ingrepen zijn mogelijk groeiplaatsen van Vleeskleurige orchis in het geding. Door de bovengrond ter hoogte van de groeiplaatsen van deze soort niet te vergraven wordt voorkomen dat er schade wordt toegebracht aan Vleeskleurige orchis. Daarnaast is het van belang dat het huidige beheer van het grasland gecontinueerd wordt zodat de standplaatsen ook voor de toekomst gewaarborgd zijn.

Fietspaden

Algemene beschrijving

De beoogde fietspaden komen langs onverharde zandwegen. In de bermen zijn soorten aangetroffen als Hop, Wilde kamperfoelie, Gewone salomonszegel, Rankende helmblom, Muizenoor, Boerenwormkruid, Gewoon biggenkruid, Gewoon reukgras, Gewoon herderstasje, Zachte ooievaarsbek, IJle dravik, Wilgenroosje, Schapenzuring, Sint Janskruid, Veldereprijs, Gewone hoornbloem en de laag beschermde Gewone vogelmelk. De aangetroffen soortensamenstelling duidt op vrij droge en voedselrijke omstandigheden.

Beschermde en bedreigde soorten

In het onderzoeksgebied is alleen de laag beschermde Gewone vogelmelk (tabel 1-soort) aangetroffen. Zwaardere beschermde soorten zijn niet aangetroffen langs de zandwegen en worden op basis van de aangetroffen omstandigheden en biotopen ook niet verwacht. Bij de aanleg van de fietspaden kunnen groeiplaatsen van laag beschermde Gewone vogelmelk in het geding zijn. Voor bovengenoemde laag beschermde plantensoort geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen niet aan de orde is.

3.4 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera. Het kleine schuurtje aan de Ypeloweg is door de vrij open constructie niet geschikt als verblijfplaats van vleermuizen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbebouwend vleermuissoorten in het onderzoeksgebied kan daarmee worden uitgesloten. In de bomen binnen de invloedssfeer van de plannen zijn diverse holten aangetroffen, één ervan lijkt in de huidige situatie geschikt als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Mogelijk worden de andere holten op termijn ook geschikt als verblijfplaats. De locatie van deze boomgroep is weergegeven op de natuurwaardenkaart in bijlage IV. Door de boom met een potentiële verblijfplaats in te passen binnen de plannen zijn er geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het geding en zijn geen vervolgstappen zoals aanvullend onderzoek noodzakelijk. Aanbevolen wordt om ook de omliggende bomen te sparen omdat zich zo voor de toekomst een boomgroep met diverse voor vleermuizen geschikte holten kan ontwikkelen.

Mocht het inpassen van de boom binnen de plannen niet mogelijk zijn dan is aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van (boombewonende) vleermuizen noodzakelijk.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. In de huidige situatie zijn geen structuren aanwezig die van onmisbaar belang kunnen zijn als vliegroute van vleermuizen. Na de ingreep blijven bovendien voldoende alternatieven (bosjes en singels) voorhanden in en rondom het onderzoeksgebied. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat er geen straatverlichting wordt geplaatst langs de nieuwe fietspaden.

Vleermuizen zijn namelijk gebaat bij duisternis op hun vliegroute.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Vermoedelijk is het onderzoeksgebied in de huidige situatie van belang voor foeragerende vleermuizen. Ingeschat wordt echter dat het onderzoeksgebied niet onmisbaar is omdat er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is en blijft. Bovendien zal het onderzoeksgebied ook na uitvoering van de werkzaamheden geschikt blijven als foerageergebied van vleermuizen. Van de plannen zijn dan ook geen effecten te verwachten op foeragerende vleermuizen.

3.5 Overige zoogdieren

Waterspitsmuis

In het plangebied is van Waterspitsmuis (tabel 3-soort/RL 'kwetsbaar') suboptimaal leefgebied aangetroffen in de grenssloot. Het gaat hier om vochtige rietruigte. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn slechts weinig waarnemingen van Waterspitsmuis bekend. Wel is er recent (2010) een waarneming gedaan op ongeveer twee kilometer ten westen van het Mokkelengoor (www.zoogdieratlas.nl). Uit oude braakbalgegevens van de heer G. Snaak uit 1997 zijn geen Waterspitsmuizen bekend uit de directe omgeving van het Mokkelengoor. Er is weinig (recent) onderzoek gedaan naar braakballen van Kerkuilen in dit deel van Overijssel. Omdat het onderzoeksgebied aansluit op een reeds lange tijd bestaand natuurlijk gebied (pingoruïne) met daarin geschikte biotopen voor Waterspitsmuis is het goed mogelijk dat de soort nog een relictpopulatie heeft in en direct rondom het Mokkelengoor. Mogelijk vormt de grenssloot onderdeel van het leefgebied van Waterspitsmuis. Door de aanwezige, suboptimale, biotopen te sparen bij de inrichting blijft het leefgebied van Waterspitsmuis intact zijn er geen individuele exemplaren in het geding. Op de natuurwaardenkaart in bijlage IV is het Waterspitsmuizenbiotoop weergegeven.

Mocht het suboptimale biotoop voor Waterspitsmuis niet kunnen worden ingepast binnen de plannen dan is het noodzakelijk dat middels mitigerende maatregelen voorkomen wordt dat individuele Waterspitsmuizen geschaad worden en de functionele leefomgeving van Waterspitsmuis in gevaar komt. Door de beoogde plannen zal mogelijk beperkt suboptimaal biotoop van enkele Waterspitsmuizen verloren gaan. De functionele leefomgeving komt echter niet in gevaar omdat er voldoende alternatief en optimaler biotoop voorhanden is direct naast het plangebied (Mokkelengoor en De Doorbraak). Wel is belangrijk dat de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten voor de soort kwetsbare perioden zoals de voortplantingsperiode (die loopt van ongeveer maart tot september) en de winterperiode (december tot en met februari). In de winterperiode is de soort erg kwetsbaar vanwege een beperkte voedselbeschikbaarheid. De ingrepen ter hoogte van het Waterspitsmuizenbiotoop dienen daarom in de periode oktober - november uitgevoerd te worden. Voorafgaande aan het vergraven van de grenssloot wordt de hier aanwezige vegetatie kort gemaaid zodat de eventueel aanwezige Waterspitsmuizen eenvoudig kunnen vluchten. Wanneer bovenstaande werkwijze wordt gevolgd worden geen individuele dieren geschaad en is de functionele leefomgeving van Waterspitsmuis niet in het geding.

Overige zwaarder beschermde soorten

Andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (zoals de tabel 2-soort Steenmarter) worden in het onderzoeksgebied niet verwacht omdat geschikt biotoop ontbreekt, geen sporen zijn aangetroffen en geen waarnemingen bekend zijn in het gebied.

Laag beschermde soorten

Er is daarnaast een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten of vastgesteld, namelijk van Veldmuis, Aardmuis, Rosse woelmuis, Bunzing, Wezel, Hermelijn, Bosmuis, Mol, Gewone bosspitsmuis, Egel en Huisspitsmuis. Ook komen Haas en Ree in het onderzoeksgebied voor.

Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele van deze laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor bovengenoemde laag beschermde kleine zoogdieren geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.6 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoeken in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (verspreidingsatlassen en internet) en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verstoord of verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Dit betreffen de broedvogels Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Tijdens het onderzoek is extra aandacht uitgegaan naar de hierboven genoemde soorten. Nesten van deze soorten zijn niet aangetroffen en worden derhalve ook niet verwacht.

Overige soorten

De ruigten, singels en bosopstanden in het onderzoeksgebied vormen geschikt broedbiotoop voor kenmerkende soorten als Gekraagde roodstaart, Fitis, Matkop (Rode Lijst 'gevoelig'), Vink, Tuinfluit, Grasmus, Houtduif, Tjiftjaf en Zwartkop. In de meer open delen van het onderzoeksgebied is een weide- en akkervogelsoort als Patrijs (Rode Lijst 'kwetsbaar') te verwachten. Andere weidevogelsoorten worden vanwege de kleinschaligheid van het gebied niet verwacht.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens de broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Een soort als Houtduif kan zelfs tot half november broedend aangetroffen worden.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn (binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden) is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.7 Amfibieën

In het onderzoeksgebied is alleen permanent oppervlaktewater aanwezig in een deel van de grenssloot. Hier is voortplanting te verwachten van laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Bastaardkikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (tabel 1-soorten). Tijdens de veldbezoeken zijn deze soorten ook waargenomen. Genoemde soorten kunnen in het onderzoeksgebied overwinterend worden aangetroffen in de aanwezige ruigtes, overhoekjes en in de strooisellaag onder de bosopstanden en singels. Alleen Bastaardkikker overwintert vrijwel uitsluitend in de dikke modderlaag van de grenssloot.

Waarnemingen van strikt beschermde Heikikker en Poelkikker (beide tabel 3/HR Bijlage IV-soorten) zijn niet gedaan ondanks het feit dat de veldbezoeken gedurende de activiteitspiek van beide soorten hebben plaatsgevonden. Het voorkomen van deze soorten binnen de invloedssfeer van de plannen kan daarom worden uitgesloten. Ook overwintering van zwaarder beschermde soorten is niet aan de orde, omdat in de nabijheid van het onderzoeksgebied geen populaties of waarnemingen bekend zijn (RAVON/waarneming.nl).

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen genoemde laag beschermde amfibieënsoorten geschaad worden bij uitvoering gedurende het voortplantingsseizoen (maart - augustus) en het winterhalfjaar. Voor bovengenoemde laag beschermde amfibieën geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen niet aan de orde is.

3.8 Vissen

In de grenssloot zijn tijdens de veldbezoeken uitsluitend algemene, niet-beschermde, vissoorten aangetroffen als Tiendoornige stekelbaars, Snoek en Zeelt. Een beschermde vissoort als Grote modderkruiper (tabel 3-soort) wordt niet in de grenssloot (en dus het onderzoeksgebied) verwacht omdat een zeer dikke modderlaag met veel bladafval aanwezig is. Grote modderkruipers worden uitsluitend aangetroffen in wateren met een relatief dunne en goed doorluchte modderlaag en een rijke onderwatervegetatie. Ook andere beschermde vissoorten worden niet verwacht in het onderzoeksgebied, vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied en bekende verspreidingsgegevens (Crombaghs, 2001).

3.9 Overige soortgroepen

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn in het onderzoeksgebied.

3.10 Conclusies en aanbevelingen

Uit de voorgaande paragrafen is naar voren gekomen dat in het onderzoeksgebied in de huidige situatie reeds een aantal belangrijke natuurwaarden aanwezig zijn (weergegeven op de natuurwaardenkaart in bijlage IV). Door hier bij de inrichting rekening mee te houden blijven de beschermde waarden van het gebied gewaarborgd en kunnen de ingrepen zonder, vanuit de natuurwetgeving noodzakelijke vervolgstappen (aanvullend onderzoek, aanvraag ontheffing e.d.), plaatsvinden.

Nieuwe natuur

Bloemrijk grasland

Er heeft zich in het zuidoostelijk deel van de nieuw in te richten natuur reeds een soortenrijk grasland ontwikkeld met zeldzame soorten zoals Vleeskleurige orchis en Moeraskartelblad. Als gevolg van de beoogde ingrepen zijn mogelijk groeiplaatsen van Vleeskleurige orchis in het geding. Door de bovengrond ter hoogte van de groeiplaatsen van deze soort niet te vergraven wordt voorkomen dat er schade wordt

toegebracht aan Vleeskleurige orchis. Daarnaast is het van belang dat het huidige beheer van het grasland gecontinueerd wordt zodat de standplaatsen ook voor de toekomst gewaarborgd zijn.

Vleermuizen

Langs de grenssloot zijn diverse natuurlijke holten aangetroffen in de hier aanwezige wilgen. Mogelijk is in één van deze bomen een verblijfplaats van boombewonende vleermuizen aanwezig. Door deze boom in te passen binnen de plannen is deze (potentiële) verblijfplaats voor de toekomst gewaarborgd. Aanbevolen wordt om ook de omliggende bomen te sparen omdat zich zo voor de toekomst een boomgroep met diverse voor vleermuizen geschikte holten kan ontwikkelen.

Waterspitsmuis

Langs een deel van de grenssloot is suboptimaal leefgebied van de strikt beschermde Waterspitsmuis aangetroffen. Door dit biotoop in te passen binnen de plannen en de sloot hier niet te dempen blijft leefgebied gespaard en de functionaliteit van het leefgebied van Waterspitsmuis gewaarborgd. Mocht het suboptimale biotoop voor Waterspitsmuis niet kunnen worden ingepast binnen de plannen dan is het noodzakelijk dat middels mitigerende maatregelen voorkomen wordt dat individuele dieren geschaad worden en de functionele leefomgeving van de soort in gevaar komt.

Fietspaden

De plannen kunnen hier zonder nadere voorwaarden vanuit de natuurwetgeving worden opgestart.

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur en internet

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Crombaghs, B.H.J.M., Berg, N. van den & A.B. Goutbeek (2002). Vissen in Overijssel. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in de stromende en stilstaande wateren in Overijssel. In opdracht van Provincie Overijssel, uitvoering door Buro Natuurbalans Limes Divergens.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaar rond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Provincie Overijssel (2000). Atlas van de flora van Overijssel (1975-1998) - concept. Provincie Overijssel, Zwolle.
- Provincie Overijssel (2009). Omgevingsvisie Overijssel (<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>)
- Provincie Overijssel (2010). Basisbestand Milieuinventarisatie. Provincie Overijssel, Zwolle. Flora gegevens uit de periode 1989 - 2009.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- www.waarneming.nl
- www.zoogdieratlas.nl

Overige bronnen

- dhr. R. Ruis (Staatsbosbeheer) - gegevens Vleeskleurige orchis
- dhr. G. Snaak (muizendeskundige) - braakbalgegevens Waterspitsmuis

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

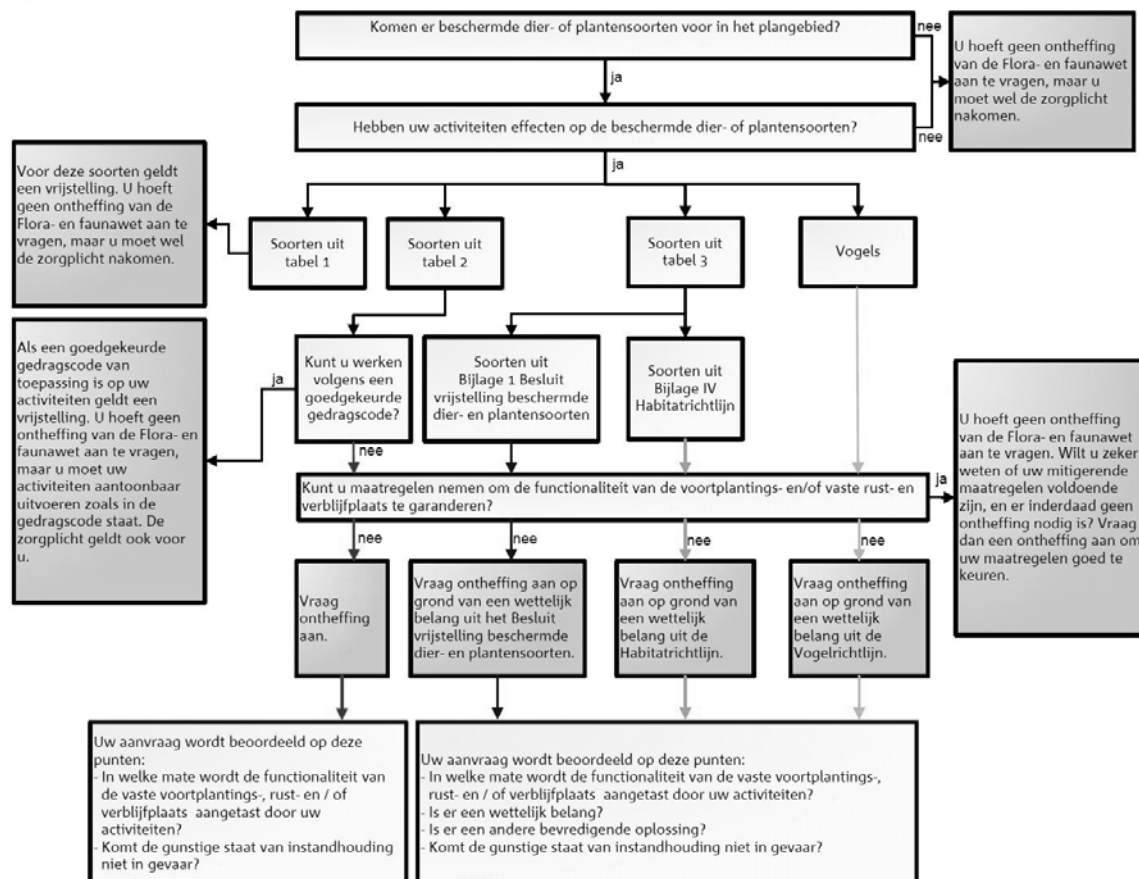
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

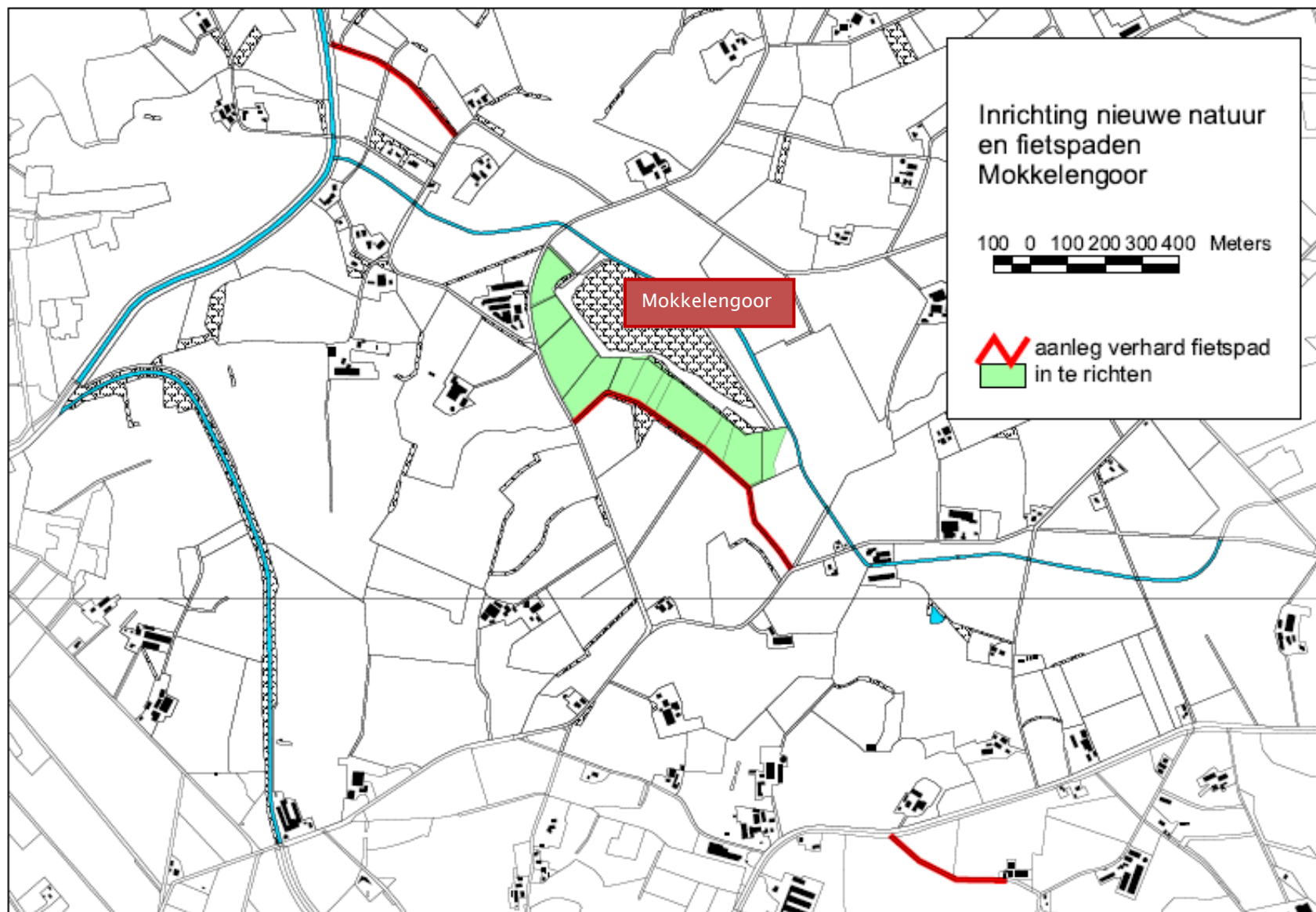
Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

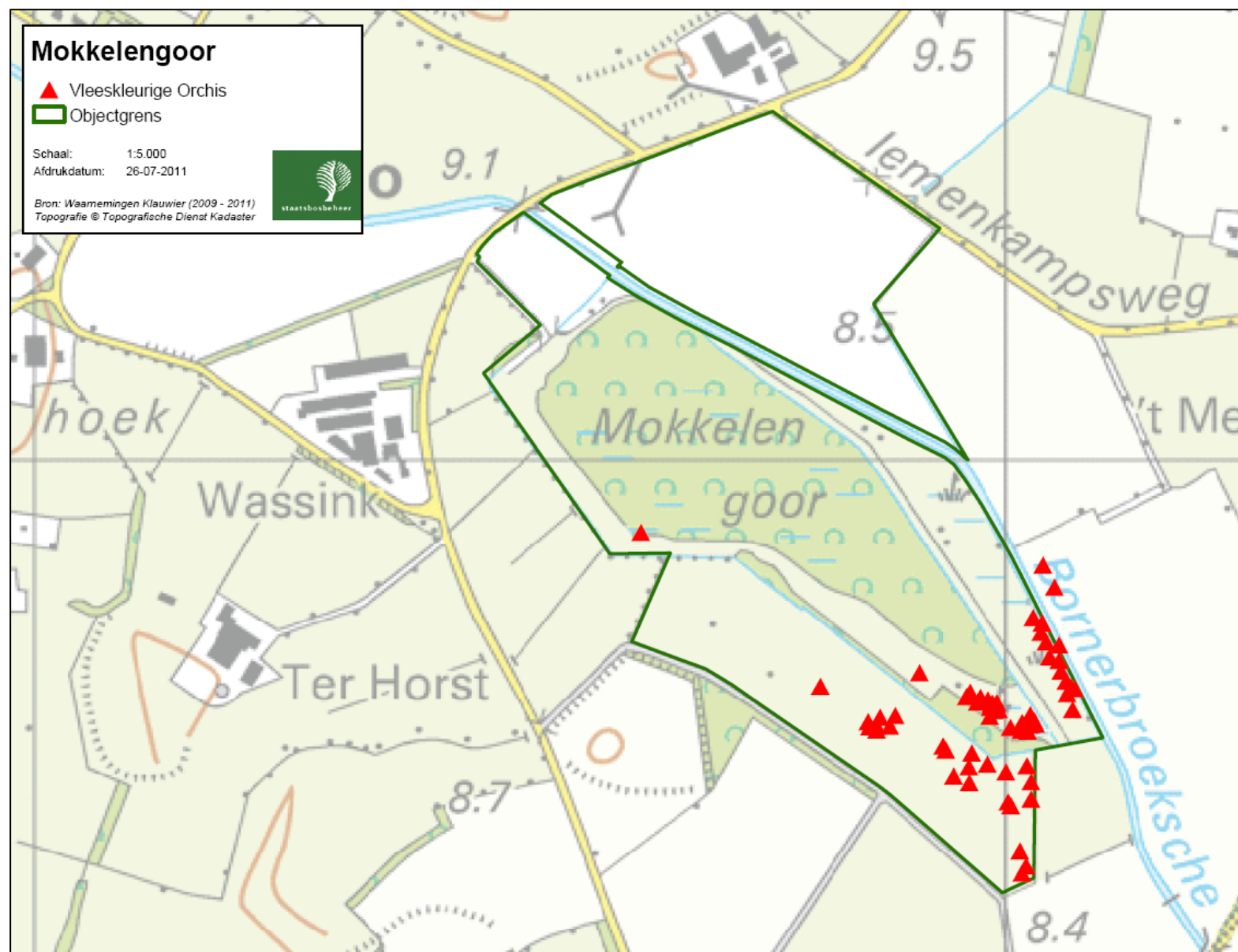
² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: OVERZICHTSKAART NIEUWE NATUUR EN FIETSPADEN

(Bron: Dienst Landelijk Gebied)

BIJLAGE III: GROEIPLAATSEN VLEESKLEURIGE ORCHIS (BRON: SBB)

BIJLAGE IV: NATUURWAARDENKAART

